

Отже, кримінологія як комплексна соціально-правова наука про злочинність, причини та умови злочинності, осіб, які вчиняють злочини та їх жертв, а також стратегії превентивного впливу покликана оснастити правника-теоретика та практика необхідними знаннями, навичками та уміннями щодо основ сучасної кримінологічної науки, методики прикладних кримінологічних досліджень, спеціальними прийомами аналізу злочинної поведінки, а також системою апробованих методик обмеження і стримування кримінальної активності.

Федчун Н. О.

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Черкасов С. В.

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Для будь-якого сучасного суспільства, не виключенням є й українське, встановлення та підтримка нормативного порядку та ліквідація, нейтралізація, мінімізація загроз, зокрема криміногенного характеру, є базисною запорукою прогресу, що стає особливо актуальним в період державотворення та реформувань. По суті, мова йде про проблеми забезпечення кримінологічної безпеки — стану захищеності суспільства, а отже й нормального його розвитку.

Таким чином, протидія злочинності — необхідний елемент діяльності будь-якої істинно гуманістичної і правової держави. Отже, система протидії злочинності повинна не тільки ефективно діяти, але і постійно вдосконалюватися. Це вдосконалення має стати органічною частиною загального процесу формування демократичної правової держави.

Цій проблемі в даний час має бути приділено максимально серйозну увагу всіх державних органів, перш за все, правоохоронних, що є спеціалізованими суб'єктами протидії злочинності, яким є новостворене Державне бюро розслідувань, і громадськості.

Відтак, кримінологічне забезпечення, а отже створення надійних та належних умов для діяльності з протидії злочинності характеризується практичною необхідністю розробки науково обґрунтованих ін-

новаційних механізмів та технологій охорони соціуму від загроз криміногенного характеру. Як видається, одним з пріоритетних завдань має стати перманентний моніторинг загроз та соціальне управління ризиками (потенційними та реальними загрозами) кримінологічної безпеки. Окреслена позиція може бути цілком застосована і до проблеми кримінологічного забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань. (Федчун Н. О. Участь громадськості в протидії злочинності: питання комунікації з ДБР/ Н. О. Федчун// Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови : матеріали Міжнародної науково-практичної конф. (16 червня 2018 р.). — Одеса : Юридична література, 2018. — С. 141).

Одним із основних результатів роботи Бюро повинні стати високий рівень довіри з боку громадянського суспільства та автори тет України на міжнародній арені та мати обґрунтовану та беззаперечну репутацію як орган, що забезпечує невідворотність покарання та соціальну справедливість.

Важливою формою забезпечення ефективності діяльності спеціальних суб'єктів протидії злочинності — є громадський контроль — один з видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами. Стаття 38 Конституції України передбачає, як у теоретичному, так і в практичному контексті, участь громадськості в управлінні державними справами, яка фактично реалізується через наступні форми взаємовпливу громадськості та держави:

- Інформування — через правову пропаганду, освіченість населення та зворотній зв'язок — основа реальної участі громадськості;
- Консультування — проводяться у вигляді опитування громадської думки, громадських слухань, громадського обговорення проєктів нормативно-правових актів тощо;
- Примирення — реальне врахування поглядів громадськості;
- Партнерство — влада фактично перерозподіляється шляхом переговорів і консультацій поміж державними органами і представниками громадськості; створюються механізми для вирішення державних проблем через спільні робочі групи, Ради. Прикладом потенційно ефективного партнерства можна назвати створення Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань;
- Делегування повноважень — громадськість має реальні можливості для контролювання процесу ухвалення рішень через переговори та передачу повноважень державних органів чи органів місцевого самоврядування громадським організаціям для виконання певних функцій замість державних чиновників;
- Контроль — практично однакова поінформованість держави і громадянського суспільства відносно державних справ. На цьому ета-

пі погляд громадянського суспільства на ті чи інші проблеми має бути вирішальним для прийняття рішень.

Так, співпраця з громадськістю покликана на спрямування діяльності Державного бюро розслідувань на реалізацію визначених завдань у сфері правоохоронної діяльності, а отже й забезпечення кримінологічної безпеки.

До механізмів громадського контролю в Україні зазвичай відносять звернення, інформаційні запити, опитування, громадські слухання, моніторинг діяльності тих суб'єктів контролю, що розглядаються.

Надійним комунікатором між Державним бюро розслідувань та громадськістю в найближчій перспективі має стати створена Рада громадського контролю.

Рада громадського контролю — це колегіальний консультативно-дорадчий орган, що утворюється для забезпечення прозорості та громадського контролю за діяльністю Державного бюро розслідувань.

Положення про Раду громадського контролю було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1086.

У Положенні про Раду громадського контролю визначені правові засади діяльності зазначеної Ради, її функції, права, строк діяльності та умови дострокового припинення діяльності, повноваження голови, заступника голови і секретаря Ради, обов'язки членів, інші організаційні засади діяльності Ради.

До завдань Ради громадського контролю відносяться:

- забезпечення прозорості та здійснення громадського контролю за діяльністю Державного бюро розслідувань;

- сприяння взаємодії Державного бюро розслідувань з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з питань, пов'язаних з діяльністю Державного бюро розслідувань;

- сприяння врахуванню Державним бюро розслідувань громадської думки під час виконання зазначеним Бюро покладених на нього завдань.

Прийняття Урядом постанови щодо створення при Державному бюро розслідувань Ради громадського контролю покликане забезпечити здійснення контролю за діяльністю новоствореного правоохоронного органу з боку громадськості, зокрема, в частині дотримання ним прав і свобод людини і громадянина та мінімізувати ризики здійснення ним неправомірних дій, прийняття рішень, які не відповідають інтересам суспільства.

Наразі, процеси, пов'язані із роботою Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань перебувають у стадії розробки та становлення, так, у квітні 2019 року Рада тимчасово припинила свою роботу через *проблеми щодо обрання нового складу*.

Налагодження та підтримання максимально тісної взаємодії між усіма суб'єктами, покликаними здійснювати певний обсяг заходів, спрямованих на досягнення максимального рівня ефективності проведеної роботи щодо протидії злочинності є, на нашу думку, підґрунтям та каталізатором суспільного прогресу.

Чернишов Г. М.

доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук

КРИМІНОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: ЗАВДАННЯ ТА ОЧІКУВАННЯ

27 листопада 2018 р. Державне бюро розслідувань (далі — ДБР) офіційно розпочало свою роботу (Про Бюро. Історія [Електронний ресурс] // Державне бюро розслідувань : офіц. веб-сайт. — Режим доступу: <https://dbr.gov.ua/istoriya>).

Не дивлячись на те, що ДБР — новий суб'єкт правоохоронної системи, який здійснює свої функції менше 1 року, правові основи його створення були закладені ще у 1996 році. Тоді у п. 9 Перехідних положень Конституції України було вказано, що прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів та функцію попереднього слідства — до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів, та до сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування (*прим.* — текст п. 9 у редакції 1996 р.).

Тимчасовий характер даної норми Конституції затягнувся (чи затягувався) на довгі роки і лише через 19 років, а саме 12 листопада 2015 р. було прийнято Закон України «Про Державне бюро розслідувань», у ст. 1 якого зазначається, що ДБР є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Як слушно зазначає директор ДБР Труба Р. М., з метою ефективної протидії злочинності вищих посадових осіб держави назріла необхідність реформування правоохоронних органів України шляхом упровадження принципово нового незалежного функціонального державного